

THANG THUỐC “ĐẶC TRỊ” ĐỂ XÂY DỰNG VÀ CHỈNH ĐỐN ĐẢNG

□ **TS. TRẦN THỊ KIM NINH**

Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Khu vực II

Tự phê bình và phê bình là nguyên tắc, là quy luật phát triển Đảng. Vì vậy, trong *Di chúc*, Hồ Chí Minh căn dặn: “Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng. Phải có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau”⁽¹⁾.

I TỰ PHÊ BÌNH VÀ PHÊ BÌNH LÀ VIỆC PHẢI LÀM NGHIÊM CHỈNH, THƯỜNG XUYỀN

Theo Hồ Chí Minh, người cách mạng muốn toàn tâm, toàn ý hành động và phấn đấu cho độc lập, tự do của Tổ quốc và hạnh phúc của nhân dân thì nhất định phải có đạo đức cách mạng; phải thấm nhuần 23 điều răn về “*Tư cách một người cách mạng*” được chỉ rõ trong tác phẩm *Đường Cách mệnh*, xuất bản năm 1927. Những yêu cầu về phẩm chất đạo đức cách mạng đó phải được thường xuyên, liên tục rèn luyện; được quy về 3 mối quan hệ chủ yếu, đó là: *Đối với người, đối với việc và đối với mình*.

Thấm nhuần lời dạy của Người, trong tiến trình đấu tranh cách mạng, đội ngũ cán bộ, đảng viên của Đảng đã không chỉ luôn sẵn sàng tận tâm, tận lực phấn đấu vì độc lập, tự do của Tổ quốc, hạnh phúc của nhân dân mà còn

luôn quán triệt thực hiện tự phê bình và phê bình: Đối với mình thì phải “cả quyết sửa lỗi”, đối với người thì “có lòng bày vẽ” để trở thành những người luôn gương mẫu đi đầu, làm mực thước cho nhân dân noi theo. Những tấm gương sáng về sự nỗ lực phấn đấu, gương mẫu hoàn thành mọi nhiệm vụ được giao, nêu gương trong khi tiến hành tự phê bình và phê bình trên tinh thần đồng chí ở trong Đảng, thể hiện sinh động qua các thời kỳ cách mạng là một trong những nhân tố quan trọng làm nên sức mạnh đoàn kết, thống nhất của Đảng, để Đảng làm tròn nhiệm vụ mà giai cấp công nhân, nhân dân lao động và dân tộc giao phó trong gần 90 năm xây dựng và trưởng thành.

Tuy nhiên, bên cạnh đó, vẫn có những người “tưởng vào Đảng thì dễ tìm công ăn việc làm. Có người vào Đảng mong làm chức này, tước nọ”, nên khi có chức, có quyền đã sa vào chủ nghĩa cá

nhân, độc đoán, chuyên quyền, tham ô, tham nhũng, xu nịnh cán bộ cấp trên nhưng lại ức hiếp cán bộ cấp dưới và quần chúng; mắc bệnh tham lam, lừa biếng, kiêu ngạo, hiếu danh, thiếu kỷ luật, óc hẹp hòi, óc địa phương, óc lãnh tụ và nhiều bệnh khác như: hữu danh vô thực, kéo bè kéo cánh, “cận thị”, v.v.. khiến quần chúng không tin, không phục, không yêu. Do thiếu tu dưỡng, rèn luyện đạo đức cách mạng, giám sát ý chí chiến đấu, họ không nghiêm túc thực hiện tự phê bình và phê bình, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, nên đã không quy tụ và lãnh đạo được quần chúng, không hoàn thành được nhiệm vụ mà Tổ quốc và nhân dân đã giao phó. Do đó, “muốn thành cán bộ tốt, phải có tinh thần tự chỉ trích”, phải thường xuyên sử dụng “thang thuốc đặc trị” tự phê bình và phê bình, vì “không chịu tự phê bình, tự chỉ trích thì không bao giờ tấn tới được”⁽²⁾.

Theo Hồ Chí Minh, “mục đích của tự phê bình và phê bình để giúp nhau tiến bộ, sửa chữa sai lầm”, chứ không phải là để “bới lông tìm vết”, để trả thù, nên cách thức tiến hành phải có lý, có tình, có nghĩa.

Học và làm theo chỉ dẫn của Người về tự phê bình và phê bình ở hai điều chính cốt nhất: *mục đích và phương pháp*, vì nếu cả hai điều này được tiến hành đúng và kịp thời thì hiệu quả của thang thuốc này sẽ cao, góp phần hoàn thiện bản thân mỗi người, của tất cả mọi người và đó cũng chính là một trong những phương thức cơ bản giải phóng mọi tiềm năng của mỗi người, để con người đạt tới tự do. Người quan niệm, “tự phê bình là nêu ưu điểm và vạch khuyết điểm của mình”, “phê bình là nêu ưu điểm và vạch khuyết điểm của đồng chí mình” cho nên “tự phê bình và phê bình phải đi đôi với nhau”. Theo đó: 1) *Mục đích của tự phê bình và phê bình* là “cho mọi người học lẫn ưu điểm của nhau và giúp nhau sửa chữa khuyết điểm”, làm cho phần tốt trong mỗi con người nảy nở như hoa mùa xuân và phần xấu bị mất dần đi, cốt để giúp nhau tiến bộ; cốt để sửa đổi cách làm việc cho tốt hơn, đúng hơn; cốt để đoàn kết và thống nhất nội bộ. 2) *Phương pháp tự phê bình và phê bình* là phải được tiến hành thường xuyên như “rửa mặt hằng ngày” với tâm và động cơ trong sáng; “phải ráo riết, triệt để, thật thà, không nể nang, không thêm bớt”; phải vạch rõ ưu điểm và những khuyết điểm để cùng tiến bộ; lời nói phải hợp tình, hợp lý, chớ dùng lời mỉa mai, chua cay, đả kích...

Người quan niệm, “tự phê bình là nêu ưu điểm và vạch khuyết điểm của mình”, “phê bình là nêu ưu điểm và vạch khuyết điểm của đồng chí mình” cho nên “tự phê bình và phê bình phải đi đôi với nhau”.

Tuy nhiên, sai lầm và khuyết điểm của mỗi con người khác nhau thì hình thức phê bình, xử lý cũng phải khác nhau, mới đảm bảo được tính nghiêm túc, nếu không sẽ sinh ra thói “thậm thà thậm thụt” mà “trong Đảng im tiếng, ngoài Đảng to mồm”. Muốn tự phê bình và phê bình đúng và hiệu quả, nguyên tắc này phải được tiến hành trên cơ sở tình thương yêu, khoan dung của mỗi người. Mỗi người đều có một trái tim, trái tim chân thành, nhân hậu; trái tim đó khi tự phê bình mình cũng như phê bình người là “phê bình việc làm chứ không phê bình người”³¹. Bởi, phê bình cũng như chữa bệnh cứu người, để giúp họ vui lòng nhận ra lỗi lầm mà sửa chữa, để khỏe mạnh trở lại trong cả suy nghĩ và hành động thì trước hết phải thương yêu, phải kịp thời, đúng lúc và đúng chỗ, công khai và thẳng thắn. Nếu làm trái những điều đó, tính giáo dục của thang thuốc tự phê bình và phê bình sẽ không còn tác dụng. Còn người bị phê bình phải thật thà

nhận, công khai nhận và “vui lòng nhận xét để sửa đổi, không nên vì bị phê bình mà nản chí, hoặc oán ghét”.

Tự phê bình và phê bình chỉ thực sự phát huy tác dụng, góp phần củng cố và tăng cường khối đoàn kết thống nhất trong mỗi tổ chức, cơ quan, địa phương, đơn vị khi “người có ưu điểm thì phải cố gắng thêm, và người khác phải cố gắng bắt chước. Mọi người phải tích cực sửa chữa khuyết điểm của mình và giúp anh em sửa chữa khuyết điểm của họ”; “phải thực hành khẩu hiệu chí công vô tư; cần, kiệm, liêm, chính”. Đồng thời, tự phê bình và phê bình phải được thực hiện nghiêm túc theo phương châm “trên trước, dưới sau”, “từ trong ra, từ ngoài vào”, “từ trên xuống, từ dưới lên” để phê bình và tự phê bình bảo đảm dân chủ, khách quan, trung thực, đầy đủ, có chất lượng gắn với khen thưởng và kỷ luật nghiêm minh. Không phải ngẫu nhiên chỉ hơn một tháng sau ngày đọc Tuyên ngôn độc lập, trong *Thư gửi Ủy ban nhân dân các kỳ, tỉnh, huyện và làng* (17-10-1945), Hồ Chí Minh đã nêu rõ sáu căn bệnh cần đề phòng của một bộ phận “quan cách mạng”, đó là “trái phép, cậy thế, hủ hóa, tư túng, chia rẽ, kiêu ngạo”, để sau đó, Người ký Sắc lệnh ấn định hình phạt tội dùa và nhận hối lộ (27-11-1945); Quốc lệnh khép tội tham ô, trộm cắp của công vào tội tử hình (26-1-1946) và khẳng định: “Chính phủ đã hết sức làm gương và nếu làm gương không xong thì sẽ dùng pháp luật mà trị những kẻ ăn hối lộ. Đã trị, đang trị và sẽ trị cho kỳ hết”³².

2 "PHẢI CÓ TÌNH ĐỒNG CHÍ THƯƠNG YÊU LẪN NHAU"

Vì người đời không phải thánh thần, không ai tránh khỏi sai lầm, khuyết điểm, cho nên chúng ta không sợ khuyết điểm, chỉ sợ có lỗi mà không sửa, có lỗi mà giấu giếm, lừa cấp trên, chèn ép cấp dưới dẫn đến tự phê bình và phê bình hình thức, chung chung, vì sợ "mất uy tín", "mất thể diện". Tự phê bình và phê bình đúng sẽ "chẳng những không làm giảm thể diện và uy tín của cán bộ, của Đảng. Trái lại, còn làm cho sự lãnh đạo mạnh mẽ hơn, thiết thực hơn, do đó mà uy tín và thể diện càng tăng thêm"... Do đó, để thực hiện lời căn dặn của Hồ Chí Minh về "thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình" trên tinh thần "có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau", trong mọi hoàn cảnh, ở mọi cấp, mỗi tổ chức Đảng phải thường xuyên nhìn thẳng vào sự thật, phải "có gan thừa nhận khuyết điểm của mình, vạch rõ những cái đó, vì đâu mà có khuyết điểm đó, xét rõ hoàn cảnh sinh ra khuyết điểm đó rồi tìm kiếm mọi cách để sửa chữa khuyết điểm đó"⁽⁵⁾ và "mỗi cán bộ, mỗi đảng viên, mỗi ngày phải tự kiểm điểm, tự phê bình, tự sửa chữa như mỗi ngày phải rửa mặt. Được như thế thì trong Đảng sẽ không có bệnh mà Đảng sẽ mạnh khỏe vô cùng"⁽⁶⁾.

Sức mạnh đoàn kết, thống nhất trong Đảng được tạo nên bởi tổ chức mà tổ chức đó là sự kết nối chặt chẽ giữa các đảng viên của Đảng, trong tình đồng chí thương yêu lẫn nhau, cho nên theo Hồ Chí Minh, "hiểu

chủ nghĩa Mác - Lênin tức là phải sống với nhau đầy tình nghĩa như vậy. Nếu thuộc bao nhiêu sách mà sống không có tình có nghĩa thì sao gọi là hiểu chủ nghĩa Mác - Lênin được"⁽⁷⁾. Tình đồng chí ở đây, ngoài việc tuân thủ những nguyên tắc về tổ chức, Điều lệ và chế độ sinh hoạt Đảng còn cần phải xuất phát từ tấm lòng nhân ái, bao dung của mỗi con người, của tình đồng chí cũng "nếm mật, nằm gai", "chìa ngọt, sẻ bùi"...

Bằng trái tim thương yêu rộng lớn đầy khoan dung, nhân ái và sự gương mẫu tự phê bình và phê bình của chính mình, Hồ Chí Minh căn dặn tự phê bình và phê bình trong Đảng phải được tiến hành thường xuyên, liên tục; từ trên xuống và từ dưới lên; không chỉ thực hiện trong nội bộ Đảng mà cần phải mở rộng nhân dân; bảo đảm dân chủ, công khai và gắn với kế hoạch sửa chữa khuyết điểm; có thưởng phạt gắn với biểu dương, nhân rộng gương điển hình. Trong đó, dân chủ là một trong những yếu tố quan trọng để việc thực hiện nguyên tắc tự phê bình và phê bình trong Đảng vừa nghiêm túc vừa đạt hiệu quả cao trên cơ sở tình đồng chí thương yêu lẫn nhau. Cho nên, học và làm theo Hồ Chí Minh không chỉ ở mục đích, phương pháp của tự phê bình và phê bình mà còn là xây dựng tình đồng chí thương yêu lẫn nhau để kiến tạo một môi trường công tác dân chủ, đoàn kết và thống nhất, thiết thực xây dựng cơ quan, địa phương, đơn vị trong sạch, vững mạnh. Đó cũng chính là học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong

cách Hồ Chí Minh, học từ Người lối cách ứng xử tình và lý quyện chặt vào nhau, tràn đầy tình đồng chí thương yêu lẫn nhau.

Thời gian qua, việc triển khai nghiêm túc tự phê bình và phê bình theo tinh thần Nghị quyết Trung ương 4 khóa XII về "*Tăng cường xây dựng, chỉnh đốn Đảng; ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện "tự diễn biến", "tự chuyển hóa" trong nội bộ*" gắn với thực hiện Chỉ thị 05-CT/TW của Bộ Chính trị khóa XII về "*Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh*" trên cơ sở "có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau" đã mang lại những kết quả tích cực, góp phần đấu tranh với những suy nghĩ và hành vi sai trái nhằm cảnh tỉnh, cảnh báo, răn đe, từng bước ngăn chặn, đẩy lùi tham nhũng, tiêu cực. Nhiều vụ án tham nhũng nghiêm trọng, phức tạp đã được phát hiện và tập trung chỉ đạo điều tra, truy tố, xét xử nghiêm minh, được nhân dân đồng tình, ủng hộ... Tuy nhiên, ở một số cấp ủy, vẫn còn hiện tượng đồng chí bí thư, thường trực cấp ủy chưa coi trọng và thiếu kiên quyết trong chỉ đạo thực hiện tự phê bình và phê bình; chưa gương mẫu nhìn nhận đúng mức khuyết điểm và trách nhiệm của mình trước những hạn chế, khuyết điểm của tập thể. Việc thực hiện nguyên tắc tự phê bình và phê bình "chưa đáp ứng yêu cầu, vẫn là khâu yếu trong sinh hoạt Đảng; chưa trở thành nhiệm vụ thường xuyên của các cấp ủy, tổ chức Đảng và đảng viên". Nguyên tắc tự phê bình và phê

Cán bộ Sở Tài nguyên - môi trường tiếp dân đến làm thủ tục tại Trung tâm hành chính công Đồng Nai.

binh ở một số nơi bị buông lỏng, chưa được quy định cụ thể để làm cơ sở cho công tác kiểm tra, giám sát.

Vì vậy, để tự phê bình và phê bình nghiêm túc, chất lượng, góp phần xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, trong thời gian tới, một số nhiệm vụ trọng tâm cần phải thực hiện là:

Một là, mỗi cấp ủy, mỗi cán bộ, đảng viên đều phải quán triệt sâu sắc nguyên tắc tự phê bình và phê bình là vũ khí sắc bén nhất để giúp mỗi người hằng ngày sửa chữa khuyết điểm, phát huy ưu điểm, để ngày càng tiến bộ; để Đảng luôn đoàn kết, thống nhất chặt chẽ trong tư tưởng và hành động, ngày càng thêm mạnh, ngày càng phát triển. Theo đó, tự phê bình và phê bình được thể hiện qua sinh hoạt chi bộ định kỳ; hội nghị chi bộ, đảng bộ thường kỳ; đại hội đảng các cấp; các đợt sinh hoạt chính trị tập trung; các báo cáo

định kỳ và đột xuất của các tổ chức đảng các cấp.

Hai là, "các cơ quan, các cán bộ, các đảng viên, mỗi người, mỗi ngày phải thiết thực tự kiểm điểm và kiểm điểm và kiểm điểm đồng chí mình. Hễ thấy khuyết điểm phải kiên quyết tự sửa chữa và giúp đồng chí mình sửa chữa"⁽¹⁾. Thông qua việc phát hiện "nơi nào sai lầm, ai sai lầm, thì lập tức sửa chữa. Kiên quyết chống thói nể nang và che giấu, chống thói "trước mặt thì nể, kể lẻ sau lưng". Phê bình thì phải rõ ràng, thiết thực, ngay thẳng, thành thật - mục đích là cốt sửa chữa, chứ không phải để công kích, cốt giúp nhau tiến bộ, chứ không phải làm cho người bị phê bình khó chịu, nản lòng, để củng cố và tăng cường sự đoàn kết, thống nhất trong Đảng.

Ba là, đổi mới nội dung và hình thức tự phê bình và phê bình gắn với thực hiện nhiệm vụ chính trị, với những vấn đề

cụ thể, những vấn đề cấp thiết nóng bỏng của cuộc sống đang đặt ra. Trong tự phê bình và phê bình phải thấm nhuần quan điểm nhân văn, xuyên suốt của Hồ Chí Minh, đó là phê bình việc làm chứ không phải phê bình người, để "ai nấy đều phải thiết thực sửa đổi"; khắc phục, phòng và chống tình trạng khi quá "tả", khi lại quá "hữu, gây mất đoàn kết nội bộ.

Bốn là, phát huy vai trò gương mẫu tự phê bình và phê bình của cán bộ, đảng viên nói chung, đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý, người đứng đầu nói riêng; đồng thời, đảm bảo dân chủ, công khai trong tự phê bình và phê bình. Khắc phục tình trạng mất dân chủ hoặc áp đặt trong tự phê bình và phê bình, phê bình mang tính hình thức gắn với kịp thời khen thưởng và xử lý nghiêm minh những cán bộ, đảng viên và tổ chức có hành vi trù dập người thẳng thắn phê bình, đấu tranh với những sai lầm, khuyết điểm của cấp trên. Thường xuyên tiến hành sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm và đề ra biện pháp phù hợp để thực hiện tự phê bình và phê bình sát với thực tế, bảo đảm chất lượng, đem lại hiệu quả thiết thực. □

(1), (7) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự Thật, xuất bản lần thứ 3, H, 2011, t.15, tr.611, 668.

(2) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sdd, t.4, tr.28.

(3), (5), (6), (8) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sdd, t.5, tr.272, 301, 279, 273.

(4) Lâm Quang Thự: *Hồi ký Bác Hồ với Quốc hội*, lưu Bảo tàng Hồ Chí Minh, ký hiệu H25C15/52.